

**„Патот кон еднаквоста – сонот на
Ромската жена“**

**Резултати од истражувањето во рамките на
кампањата „Нашето место, нашиот простор,
нашиот случај“**

Декември 2012

Оваа публикација е дел од проектните активности на здружението Регионална Ромска Образовна Младинска Асоцијација од Кратово во рамките на интернационалната кампања „Our place, Our space, Our case“. Истата, се реализира заеднички со партнер-организациите ЕРГО (Белгија), РАА (Албанија), ЕДРОМ (Турција) и Интегро (Бугарија).

Кампањата е финансиски поддржана од Европската комисија со средствата од ИПА компонентата.

Правата на оваа публикација се задржани. За репродуцирање или користење на информациите треба да се побара дозвола од РРОМА.

Ставовите на авторот на оваа публикација не ги отсликуваат ставовите на Европската комисија.

European Commission
Directorate General for
Enlargement

Предговор

Положбата на Ромите во општеството, нивната маргинализација, исклученост и дискриминација стануваат се поактуелни како теми и предмет на извештаи. Доколку се направи анализа на сегашната состојба на Ромите во општеството ќе забележиме дека таа станува се полоша од ден на ден. Некои од нештата кои допринесуваат за тоа се економската криза, недостаток на политичка волја за решавање на Ромското прашање и недостатокот на координација помеѓу различните актери на оваа поле. Но, сето тоа се случува надвор од Ромското семејство што допринесува да имаме многу малку информации за тоа што се случува внатре и на кој начин е третирана една многу ранлива единка.

Законот за еднакви можности на жените и мажите има за цел да го обезбеди воведувањето на „еднакви можности„ на мажите и жените во поголем број области (член 2). Тој се залага за „превенција и отстранување на нееднаквиот третман„, од што заклучуваме дека се потпира врз концептот на субстанцијалната еднаквост.

Така, овој закон во член 4.4. дефинира дека директна дискриминација значи кога едно лице се третира полошо врз основа на полот отколку што се третира друго лице, било третирано или би се третирано во слична ситуација.

Според членот 5, Став 1. Основни мерки за отстранување на принципот на еднакви можности се нормативни мерки од различни области со кои се забранува дискриминација врз основа на пол и се предвидува обврска за грижа и создавање на услови за обезбедување на еднаков третман во остварувањето и заштитата на правата и слободите и со кои се предвидуваат санкции за непочитување на барањата и прекршување на забраните. Овој член јасно укажува на обврската на органите на државната власт нормативно да ја регулираат оваа област и да ги исполнат своите позитивни обврски.

Овој закон овозможува поврзување меѓу повеќе државни институции, Народниот правобранител и здруженијата на граѓани. Тој отвара можност за координација на политиките и прописите, како и жалбите во однос на нееднаков третман. Поради тоа, може да се очекува дека, доколу биде до крај имплементиран, да одигра позитивна улога за заштита на жените пред органите на државната управа. За жал, низа анализи низ Источна Европа покажуваат дека токму имплементацијата е слабата алка од синџирот на заштитата од дискриминацијата.

Ние ќе се обидеме да го пробиеме клишето на уште еден објавен извештај и да ви дадеме увид во реалноста и секојдневието на Ромската жена.

Жените Ромки страдаат од двојна дискриминација, како во своите заедници поради стереотипи и традиционални вредности, така и во јавната сфера поради нивната општествена стратификација (ниво на образование, половата и етничката припадност итн.).

Се надеваме дека ова истражување ќе послужи како алатка за подигање на свеста на жената Ромка, но и ќе ги алармира и државните институции кои што имаат легална и етичка одговорност за еднаков третман на сите граѓани.

Со почит,

Мустафа Јакупов
Извршен директор на РРОМА

Вовед

Во периодот од Јули до крајот на Август 2012 година во рамки на проектот „ Нашето место, Нашиот простор, Нашиот случај,, финансиран од Европската Комисија (ИПА програмата) како дел од проектните активности се спроведуваше истражување во Ромските заедници во пет општини.

Целта на истражувањето беше да се дојде до фактички податоци за позицијата на Ромската жена внатре во семејството, при тоа истражувајќи ја родовата еднаквост во Ромските семејства, стапката на вработеноста на Ромската жена и нејзината улога во насочувањето на индината на нејзините деца.

РЕЗУЛТАТИ ДОБИЕНИ ОД ТЕРЕН

Вкупниот број на испитаници изнесува 600 и тоа во општините Велес, Штип, Кочани/Виница и Берово/Пехчево/Црник. Истражувањето беше спроведено во два дела, првиот дел беше спроведен само помеѓу 100 млади девојки за тоа каде се гледаат себе си во иднина, додека вториот дел беше спроведен помеѓу 500 жители од Ромска популација од горе наведените општини од кои 10 % беа од машка популација, 10% беа млади Ромки средношколки, а 80% од испитаничките беа жени на возраст од 20 до 50 годишна возраст.

Истражувањето беше спроведено од младите „реакторки“ на РРОМА од горенаведените општини.

Некои од резултатите од работата беа базирани на зајакнување на девојките и трите прашања кои беа поставени:

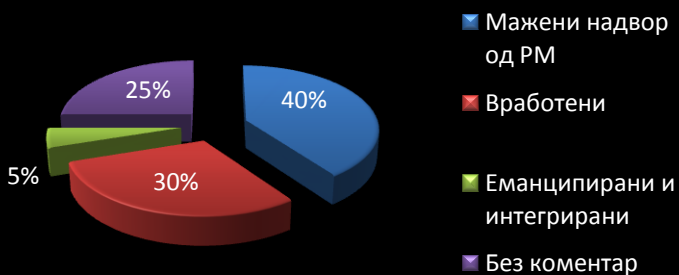
1. Каде се гледаш себе си после една година?
2. Каде се гледаш себе си после 10 години?
3. Која промена сакате да ја видите помеѓу жените?

Добиени се следниве резултати:

Општини: Велес, Штип, Кочани/Виница и Берово/Пехчево/Црник

Долгорочни

Промени

Мора да бидеме свесни дека бројката без коментар лесно може да премине во графата за домаќинки и да ја зголеми нивниот процент.

- На прашањето **Дали жената има право да учествува во носењето на одлуки во Ромското семејство?**, добиени се следниве резултати:

Одговор	Мажи	Жени/Девојки	Број на испитаници	Процент %
Да	13	372	385	77
Не	33	24	57	11,4
Зависи	04	54	58	11,6
Вкупно	50	450	500	100

- На прашањето **Кој е највисокиот степен на образование кој што треба да го има една Ромска девојка?**, добиени се следниве резултати:

Одговор	Мажи	Жени/Девојки	Број на испитаници	Процент %
Основно	04	06	10	02
Средно	32	315	347	69,40
Високо	14	129	143	28,60
Вкупно	50	450	500	100

- На прашањето **На која возраст сметате дека вашето дете треба да стапи во брак?**, добиени се следниве резултати:

Одговор	Мажи	Жени/Девојки	Број на испитаници	Процент %
16 – 18 години	20	138	158	31,6
19 – 21 година	24	149	173	34,6
22 – 24 години	04	117	121	24,2
Над 25 години	02	46	48	09,6
Вкупно	50	450	500	100

- На прашањето **Дали Ромската жена треба да работи и да допринесува за семејниот буџет?**, беа добиени следниве резултати:

Одговор	Мажи	Жени/Девојки	Број на испитаници	Процент %
Да, треба	12	329	341	68,2
Не, тоа е обврска на мажот	38	121	159	31,8
Вкупно	50	450	500	100

- На прашањето **На која позиција е вработена Ромската жена?**, добиени се следниве резултати:

Одговор	Мажи	Жени/Девојки	Број на испитаници	Процент %
Хигиеничарка	16	42	58	11,6
Шивачки на текстил	34	384	416	83,2
Продавачка на пазар	02	19	21	4,2
Службеничка	00	05	05	01
Вкупно	50	450	500	100

ОПШТИ ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Забележавме дека Ромските жени во старт имаат нееднаква позиција во носењето на одлуки за семејството, образованието, како и во финансиски допринос. Самата неписменост допринесува до понатамошна зависност на жената од страна на мажот.

Иако, кај дел од семејствата кои што имаат визија за нивните деца како високо образовани личности, на прашањето на која возраст би сакала нивните деца да стапат во брак, поголем дел од нив одговараат дека сепак тие би сакале на млада возраст да стапат во брак и да основаат семејство.

За жал, покрај семејствата и институциите на проблемот со малолетничките бракови гледаат како дел од традицијата кај Ромската популација. Апелираме до институциите, особено социјалните служби, да не гледаат на проблемот со малолетничките бракови како дел од Ромската традиција, туку како кршење на правата на детето. Тука би препорачале да има координација помеѓу одговорната државна институција и невладиниот сектор во креирање на активности во вид на работилници и програми со цел советување на целната група (родители и тинејџери).

Исто така, ни беше посочено од страна на неколку испитанички дека имаат потешкотии во

унапредувањето на работните места. Откако ќе се стекнат со соодветно образование за нив станува тешко да напредуваат и изградат кариера. Предлагаме да се креира мониторинг тим за следење на имплементацијата за Законот за еднакви можности на жените и мажите, односно, колку органите на државната управа го следат принципот на еднакви можности на половите и како ја исполнуваат својата обврска кон нив.

За жал мораме да заклучиме дека македонското општество во целост е традиционално, но тоа е поизразено во Ромските заедници. Тешко е да се биде жена во патриархално општество, а истовремено и да и припаѓате на малцинска заедница која секојдневно се соочува со предрасуди и стереотипи. Бремето што го носи Ромската жена тежи повеќе, бидејќи таа треба да „војува“ на два фронта истовремено, а притоа да внимава на своите блиски.